

Rapport fra arkeologisk registrering

Jarlheimssletta, Nyhavna i Trondheim

Figur 1: Jarlheimssletta bød på utfordringer, med asfaltert dekke og mye aktivitet. Her er Michael Trøan i gang med gravinga av sjakt 2.

Ragnhild Sirum Skavhaug, 29.06.2020

Saksnr.	201843445
Tiltak	Detaljreguleringsplan, Jarlheimssletta
Kommune, gnr/bnr	Trondheim, 415/172
Tiltakshaver	OBOS Midt-Norge
Registreringsmetode	Maskinell sjakting
Tidsrom for registrering	4.-7.mai 2020
Deltakere i felt	Arkeologene Ragnhild Sirum Skavhaug, Magnhild Husøy og Ingvild Sjøbakk Maskinfører Michael Trøan
Timer i felt inkl. reise	35 t
Timer for- og etterarbeid	
Askeladden-id	Lokalitets-ID: 269980 Enkeltminne-ID: 269980-1, 269980-2

INNHold

1	Sammendrag	5
2	Bakgrunn for undersøkelsen.....	5
	2.1 Praktiske opplysninger	5
3	Om undersøkelsen.....	6
	3.1 Metode.....	6
	3.2 Dokumentasjon	6
4	Planområdet.....	7
	4.1 Tidligere funn og prognoseområder.....	8
	4.2 Sjakter.....	10
5	Funn	12
6	Konklusjon	17

FIGURLISTE

Figur 1: Jarlheimssletta bød på utfordringer, med asfaltert dekke og mye aktivitet. Her er Michael Trøan i gang med gravinga av sjakt 2.	1
Figur 2: Kart som viser planområdets plassering. Kartet er utarbeidet av Knut Harald Stomsvik.	7
Figur 3: Kartet (laget av Julian Cadamarteri) viser gravhauger som er beskrevet tidligere eller eksisterer i dag, samt løsfunn og gravfunn fra jernalder i Trondheims nærområde. Planområdet, i øvre høyre halvdel av kartet, er sirklet inn med blått av undertegnede.	8
Figur 4: Kartet viser de på forhånd utvalgte prognoseområdene. Kartet er utarbeidet av Knut Harald Stomsvik.	9
Figur 5: Dette kartet gir en grov oversikt over hvor det har stått bygninger i perioden 1937-2018.	9
Figur 6: Kartet gir en oversikt over plasseringen av sjaktene/prøvehullene på Jarlheimssletta.	10
Figur 7: Kartet viser hvor dyrkingssporene ble funnet. Det ble også funnet et etterreformatorisk dyrkingslag i sjakt 2. Der ble det funnet trønderkeramikk fra 17-1800-tallet i selve laget.	12
Figur 8: Kartet er et utsnitt som viser lokaliteten med ID 269980 samt enkeltminner.	13
Figur 9: Bildet viser sjakt 6, før snitting av strukturer og opprensning av profil. Bildet er tatt mot nordøst. Plogsporene kan skimtes i nederste halvdel av bildet, til venstre. Konsentrasjonen med kullspetter ligger cirka midt i sjakta, litt til høyre. Foto: Magnhild Husøy.	13
Figur 10: Bildet viser sjaktas nordøstre profil etter opprensning. Lag 1 er asfalt, pukk og grus. Lag 2 er den etterreformatoriske delen av dyrkingslaget, og lag 3 er den eldre delen av dyrkingslaget. Den lyse strukturen foran profilen til høyre ble snittet, og var en moderne struktur.	14
Figur 11: Dette utsnittsbildet av plogsporene er tatt i retning sørøst. Foto: Magnhild Husøy.	14
Figur 12: Bildet er tatt mot nord-nordvest, og viser plogsporene etter opprensning av feltet og snitting. Foto: Magnhild Husøy.	15
Figur 13: Nærbilde av plogspor etter snitting. Foto: Magnhild Husøy.	15

TABELLER

Tabell 1: Sjaktebeskrivelser	10
Tabell 2: Enkeltminnebeskrivelser	16

1 SAMMENDRAG

I forbindelse med detaljreguleringplan for Jarlheimssletta i Trondheim, varslet Trøndelag fylkeskommune behov for arkeologiske registreringer av planområdet. Dette ble gjennomført i perioden 4.-7. mai 2020.

Det ble åpnet i alt seks sjakter – hvorav én inneholdt automatisk fredete kulturminner.

Funnene er lagt inn som en lokalitet i Askeladden, og lokaliteten har fått ID **269980**. Den består av et tofasert dyrkingslag som har fått ID **269980-1**, samt en samling plogspor som har fått ID **269980-2**.

2 BAKGRUNN FOR UNDERSØKELSEN

Alle kulturminner eller spor etter menneskelig virksomhet fra før reformasjonen, det vil si før år 1537, er automatisk freda etter § 4 i kulturminneloven (kml), og i henhold til gjeldende forskrifter til kulturminneloven er fylkeskommunen delegert ansvaret for å ivareta de samlede verneinteresser knyttet til kulturminner i plan- og utbyggingssaker. Fylkeskommunen kan derfor kreve arkeologiske registreringer før en eventuell godkjenning av planen/tiltaket, jf. Kml.

Tiltakshaver har etter kulturminnelovens § 9 plikt til å undersøke om tiltaket vil virke inn på automatisk fredete kulturminner. Det vil som regel innebære en befaring eller registrering av det aktuelle planområdet av arkeolog fra fylkeskommunen.

I forbindelse med ny reguleringsplan for Jarlheimssletta i Trondheim kommune, ble det foretatt en arkeologisk påvisningsundersøkelse i det aktuelle planområdet. Hensikten med undersøkelsen var å få klarhet i om det kunne påvises automatisk fredete kulturminner som kunne komme i konflikt med reguleringsplanen. Tiltakshaver for prosjektet var OBOS.

2.1 Praktiske opplysninger

Undersøkelsen ble utført av arkeologene Magnhild Husøy og Ragnhild Sirum Skavhaug fra Trøndelag fylkeskommune, i perioden 4.-7. mai 2020. Det ble brukt til sammen 35 timer i felt, medregnet kjøring. Prosjektleder var Knut Harald Stomsvik, arkeolog og seniorrådgiver ved Trøndelag Fylkeskommune. Arkeolog Ingvild Sjøbakk bidro med innmålinger i felt.

Staale Normann fra NTNU Vitenskapsmuseet kom på besøk i felt 5. mai og 6. mai. Julian Cadamarteri fra NIKU kom på besøk den 6. mai.

Den maskinelle flateavdekkingen ble meget godt utført av Michael Trøan fra Br. Bjerkli AS.

3 OM UNDERSØKELSEN

3.1 Metode

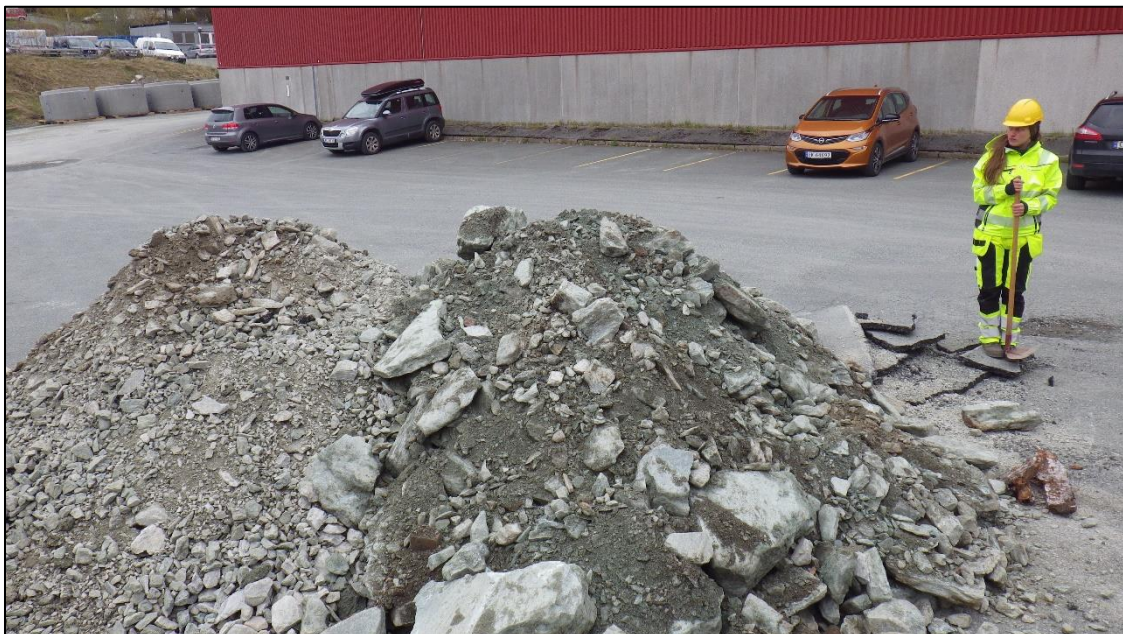
Utvalgte områder innenfor planområdet ble undersøkt ved bruk av gravemaskin. Såkalt maskinell søkesjaktning innebærer vanligvis at det åpnes sjakter på 3,5-4 m bredde med ca. 10 m avstand ved hjelp av gravemaskin. Med denne metoden vil kulturminner som er skjult under matjorda framtre som flekker med avvikende farge og konsistens i undergrunnen. Siden dette området er asfaltert, bebygd og i aktiv bruk, ble det i stedet for lange sjakter anlagt flere prøvehull der det var praktisk mulig. Det ble totalt anlagt seks sjakter.

3.2 Dokumentasjon

Alle sjakter og strukturer er dokumentert med tekst og foto, og alle påviste automatisk freda kulturminner er lagt inn i den nasjonale kulturminnedatabasen Askeladden.

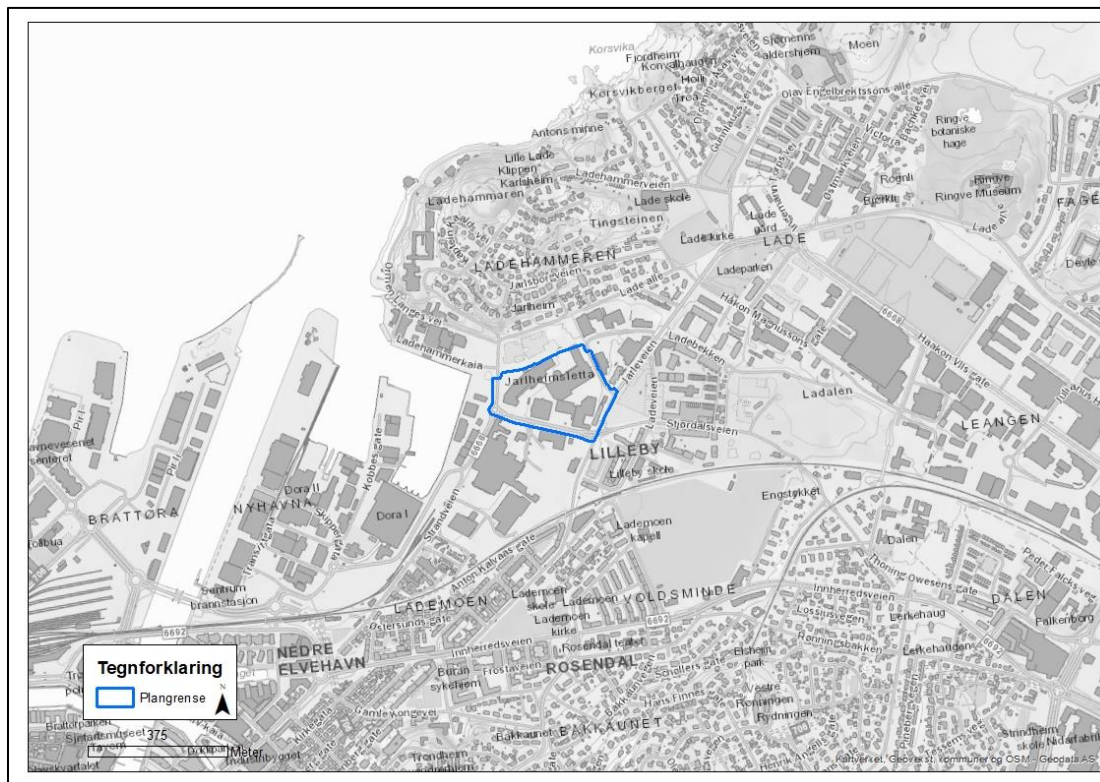
Sjaktene ble målt inn med ALTUS NR3 RTK GNSS med CPOS signalkorreksjon. Det ble oppnådd RTK fix og nøyaktighet ned til 1 cm. Anleggsporene ble målt inn med samme måleutstyr og nøyaktighet. Sjakt 2 ble lagt inn direkte på skjerm i etterkant av undersøkelsen.

Det ble tatt inn to prøver for eventuell 14C-datering. Den ene prøven er tatt fra den eldre fasen av dyrkingslaget med ID 269980-1, og den andre prøven er tatt fra en samling kullspetter under dyrkingslaget.

Figur 2: Arkeolog Magnhild Husøy betrakter massene fra sjakt 3, der det var svært omrota og påfylt.

4 PLANOMRÅDET

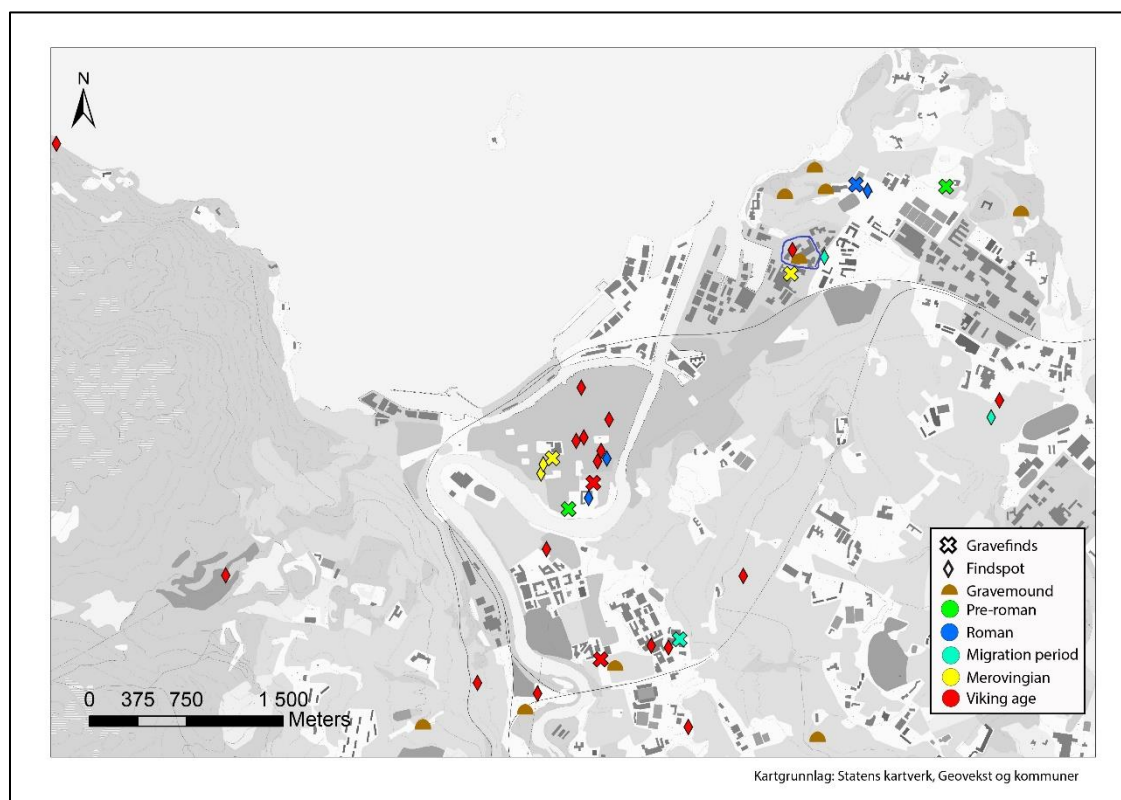
Figur 3: Kart som viser planområdets plassering. Kartet er utarbeidet av Knut Harald Stomsvik.

Planområdet ligger i et næringsområde på Nyhavna på Lade, der det har vært stor aktivitet i nyere tid. Hele planområdet er asfaltert, og store deler av det er i aktiv bruk. I løpet av undersøkelsen måtte det derfor tas hensyn til trafikk og tilgang til næringsareal før sjaktene kunne anlegges.

4.1 Tidligere funn og prognoseområder

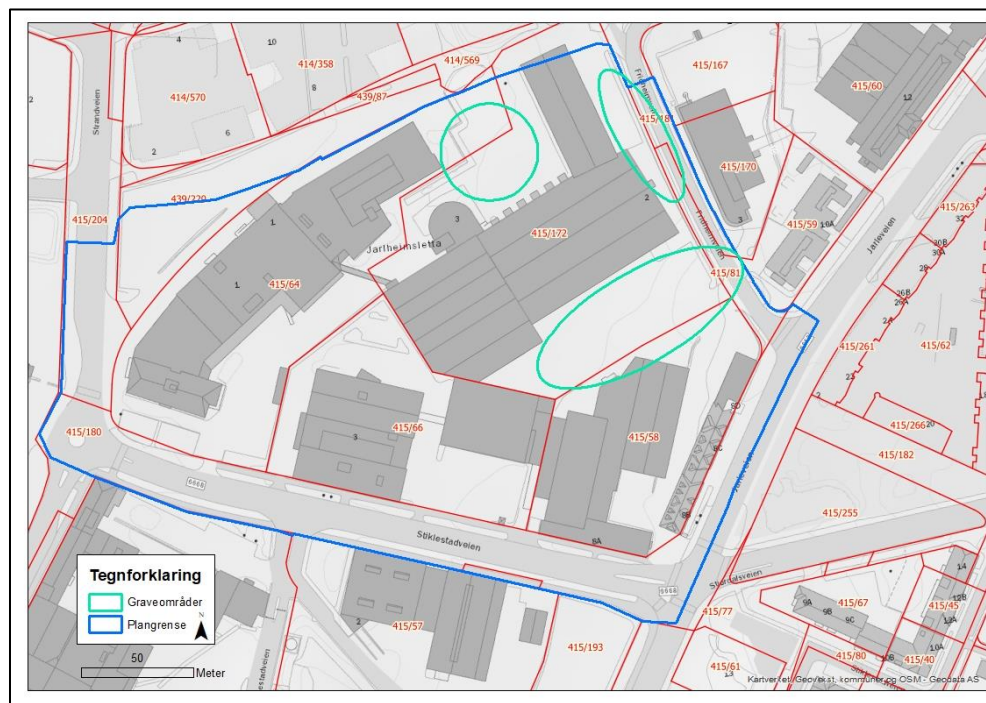
Knut Harald Stomsvik har skrevet om potensialet for funn i varselet om arkeologisk registrering fra 16. mars 2020. Der skriver han at området ligger i en gammel strandsone der det trolig har vært aktivitet i vikingtid/tidig middelalder. Videre har resultater fra utførte grunnboringer antydnet at det fortsatt kan finnes bevarte spor av opprinnelige markoverflater innen planområdet.

Julian Cadamarteri fra NIKU har informert om funn av dyrkingslag på tomte til Lilleby Triangel, like sør-sørøst for planområdet. Han har også utarbeidet et kart som viser gravhauger som er beskrevet tidligere eller eksisterer i dag, samt løsfunn og gravfunn fra jernalder i Trondheims nærområde. Kartet følger nedenfor.

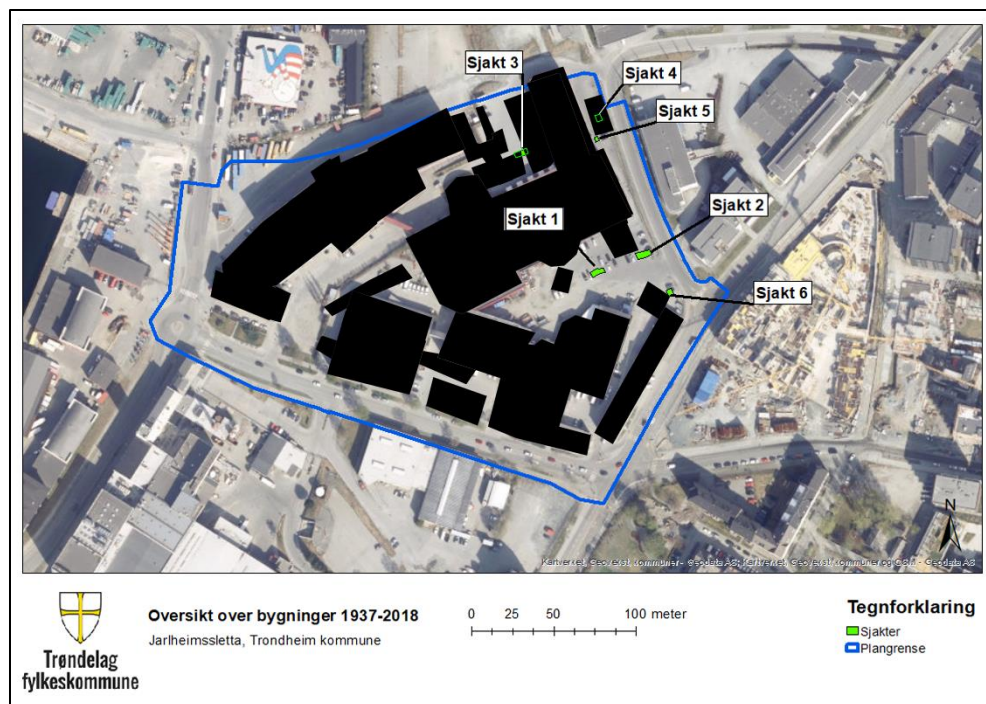

Figur 4: Kartet (laget av Julian Cadamarteri) viser gravhauger som er beskrevet tidligere eller eksisterer i dag, samt løsfunn og gravfunn fra jernalder i Trondheims nærområde. Planområdet, i øvre høyre halvdel av kartet, er sirklet inn med blått av undertegnede.

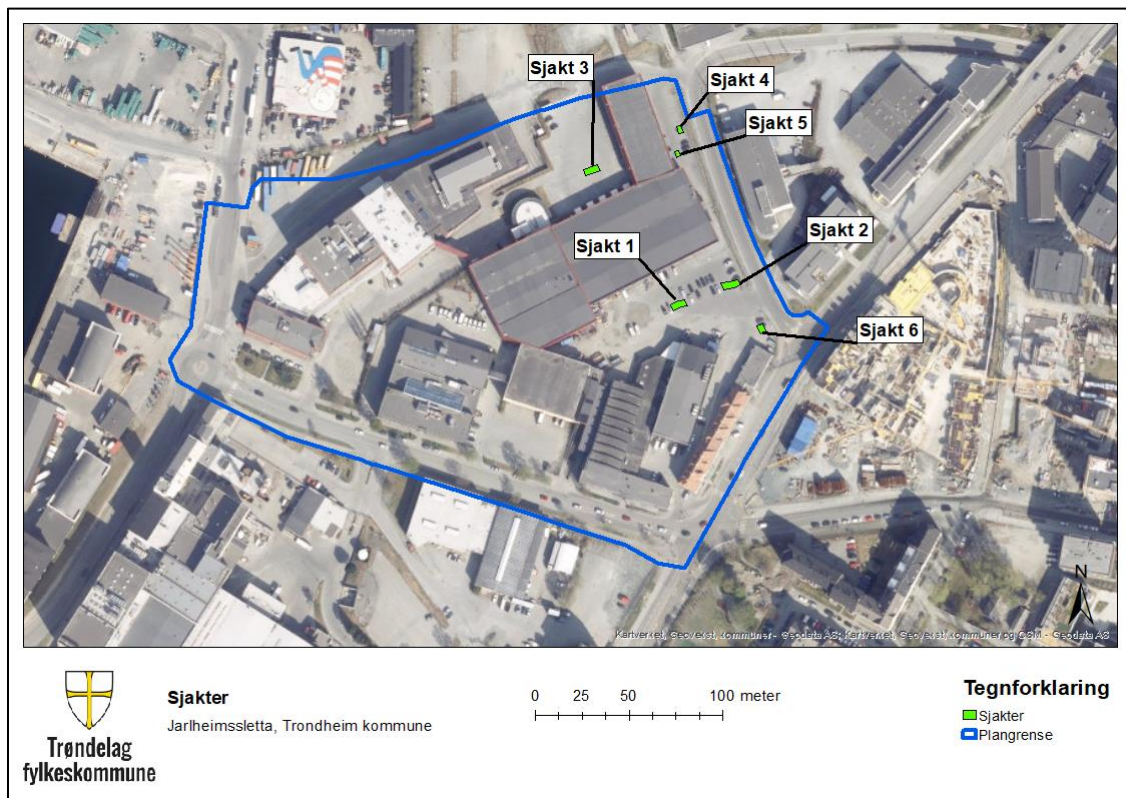

Figur 5: Kartet viser de på forhånd utvalgte prognoseområdene. Kartet er utarbeidet av Knut Harald Stomsvik.

Figur 6: Dette kartet gir en grov oversikt over hvor det har stått bygninger i perioden 1937-2018.

4.2 Sjakter

Figur 7: Kartet gir en oversikt over plasseringen av sjaktene/prøvehullene på Jarlheimssletta.

Tabell 1: Sjaktebeskrivelser

Sjakt	Matjord	Undergrunn	Profil	Påvisning	Merknad
1	To lag asfalt med grus og pukk	Omrotede masser over leire (på ca. 150 cm dybde)	To lag asfalt over ca. 50-60 cm gulbrune og lyse grus masser med litt variasjoner, deretter ca. 45 cm grå grus med enkelte store steiner, til sist 20-15 cm mørkebrune jordmasser med moderne innslag. Leire i bunn.	Nei	Vest for sjakta skal det ha stått et hus inntil relativt nylig. Viser på flyfoto i 1937-1964, men ikke i 1999.
2	To lag asfalt og grus	Morene/grus, forstyrret i størstedelen av sjakta.	15 cm asfalt, ca. 15-20 cm gulgrå grus, ca. 60 cm rødbrun sandgrus med små- til knyttnevestor stein, ca. 20 cm grov,	Etterreformatorisk dyrkingslag	Sjakta ble dominert av en 2-3 m stor grøft som gikk på tvers

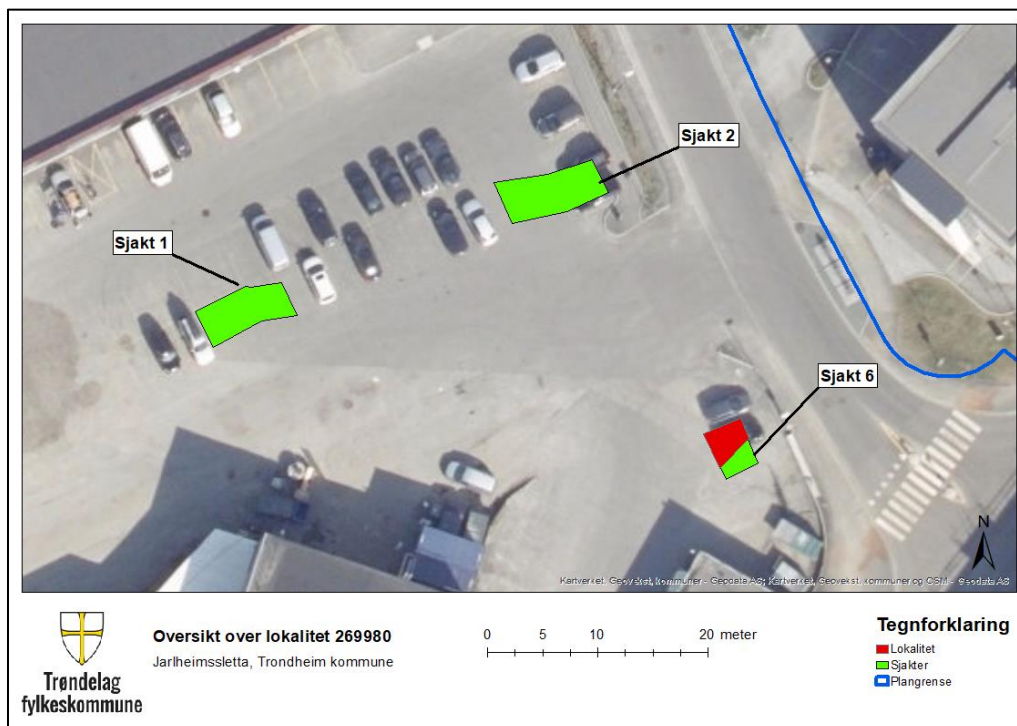

			lysegrå grus, ca. 25 cm gulgrå sandgrus med mye små- til knyttnevestor stein, 12-15 cm dyrkingslag med innslag av tegl og keramikk.		- skrått - gjennom sjakta.
3	Asfalt og pukk	Svært omrotede og påfylte masser, avsluttet på ca. 160 cm.	50-60 cm ulike lag med pukk og grus, med store mengder stein i bunn (fra 20-100 cm store). Under følger et jordblandet og omrotet lag med store mengder moderne rot.	Nei	Det ble nevnt av lokale besøkende at denne delen av området skal ha blitt brukt som fyllplass.
4	Asfalt	Meget omrotet	Massene bar preg av mye moderne forstyrrelser, og en del bygningsmasse	Nei	
5	Asfalt	Omrotet, til dels dekket med betong.	Massene bar preg av mye moderne forstyrrelser, og en del bygningsmasse.	Nei	Graving avsluttet grunnet betong og store mengder moderne forstyrrelser.
6	Asfalt	Morenesand/-grus	Profil i nordøst: 80 cm asfalt og påfylte grusmasser, 10 – 15 cm yngre dyrkingslag med tegl, 7-20 cm dyrkings-/kulturlag over morenegrus med spor etter dyrking og mulig rest av kokegrop.	Kulturlag, dyrkingsspor, mulig rest av kokegrop. Lokalitets-ID: 269980.	Sjakta er preget av store forstyrrelser. Den beskrevne profilen er den best bevarte.

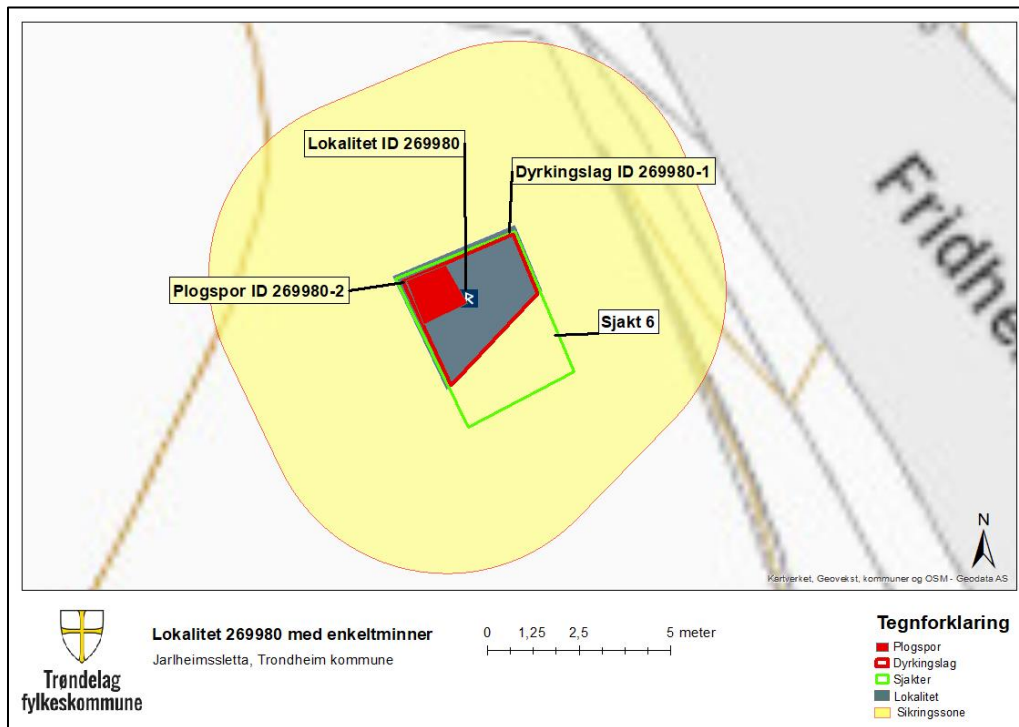
5 FUNN

I sjakt 6 ble det funnet et tofaset dyrkingslag, med en samling plogspor og en konsentrasjon av kullspetter under lagene. Lokaliteten har fått ID **269980** i Askeladden.

Det tofasede dyrkingslaget har fått ID **269980-1**, og samlingen med plogspor har fått ID **269980-2**. Se vedlagte kart under.

Figur 8: Kartet viser hvor dyrkingssporene ble funnet. Det ble også funnet et etterreformatorkisk dyrkingslag i sjakt 2. Der ble det funnet trønderkeramikk fra 17-1800-tallet i selve laget.

Figur 9: Kartet er et utsnitt som viser lokaliteten med ID 269980 samt enkeltminner.

Figur 10: Bildet viser sjakt 6, før snitting av strukturer og opprensning av profil. Bildet er tatt mot nordøst. Plogsporene kan skimtes i nederste halvdel av bildet, til venstre. Konsentrasjonen med kullspetter ligger cirka midt i sjakta, litt til høyre. Foto: Magnhild Husøy.

Dyrkingslag med ID 269980-1

Figur 11: Bildet viser sjaktas nordøstre profil etter opprensning. Lag 1 er asfalt, pukk og grus. Lag 2 er den etterreformatoriske delen av dyrkingslaget, og lag 3 er den eldre delen av dyrkingslaget. Den lyse strukturen foran profilen til høyre ble snittet, og var en moderne struktur.

Plogspor med ID 269980-2

Figur 12: Dette utsnittsbildet av plogsporene er tatt i retning sørøst. Foto: Magnhild Husøy.

*Figur 13: Bildet er tatt mot nord-nordvest, og viser plogsporene etter opprensning av feltet og snitting.
Foto: Magnhild Husøy.*

Figur 14: Nærbilde av plogspor etter snitting. Foto: Magnhild Husøy.

Tabell 2: Enkeltminnebeskrivelser

Enkeltminnebeskrivelser: Lokalitet 269980				
ID	Sted	Type	Beskrivelse	Tilstand
ID 269980-1	Sjakt 6	Dyrkingsflate	Laget var forstyrret i store deler av sjakten. Der laget var best bevart, bestod av to sikre faser. Den yngste fasen var mellom 10 og 15 cm tykk, og inneholdt innslag av tegl. Det ble funnet rester av et lag i sjakt 2, som er tolket som det samme laget. Det eldste laget er 7-20 cm tykt, og har en uklar og gradvis overgang mot morenesandgrusen. De nederste 10 cm kan muligens representere en egen fase. Under dette laget lå plogsporene, samt en samling kullspetter som ikke kan utelukkes å være utpløyd rest av kokegrop/ildsted.	Laget var meget skadet av moderne forstyrrelser, og ble fjernet i sjaktas utstrekning i forbindelse med den arkeologiske undersøkelsen.
ID 269980-2	Sjakt 6	Plogspor	Sporene lå under to faser med dyrkingslag, og bestod av samme type brune masser som lagene ovenfor. Kun et fåtall av sporene var bevart. Sporet som ble snittet var ca. 15 cm langt, 5 cm bredt og 2-3 cm dypt.	Ett av plogsporene ble snittet.

6 KONKLUSJON

Ved denne arkeologiske registreringen ble det påvist én lokalitet innenfor planområdet. Lokaliteten er et automatisk fredet kulturminne, jf. Kulturminneloven (kml) § 4.

Lokalitet **269980** består av et tofaset dyrkingslag og en samling plogspor under laget. Selve dyrkingslaget har fått ID **269980-1**, og plogsporene har fått ID **269980-2**.

Alle sjakter og strukturer er dokumentert med tekst og foto, og alle påviste automatisk freda kulturminner er lagt inn i den nasjonale kulturminnedatabasen Askeladden. Det ble tatt to kullprøver fra lokaliteten.

Ragnhild Sirum Skavhaug, arkeolog

Trøndelag Fylkeskommune

